

Hongerige honingbijen bedreigen de wilde bij én de natuur

Ze bestrijken met gemak 28 vierkante kilometer terrein, hongerige honingbijen. Als imkers kasten vlak bij natuurgebieden plaatsen, dan weten ze feilloos waar ze moeten zijn. Maar die honingbijen bedreigen de wilde bij.

Telkens vlieg je hetzelfde beperkte rondje – wilde bijen hebben niet zo'n grote actieradius rond het nest. De bloeiperiode van de voorkeursplantjes bepaalt per soort het ritme van de voedselvluchten.

Maar plots komt er een legertje van honderdduizenden honingbijen langs, afkomstig uit bijenkasten aan de rand van het natuurgebiedgebied. Ook op zoek naar nectar en niet erg kieskeurig. Dan ben je kansloos als wilde bij of hommelmel. Dan is je zomervoorraad zo weg én komt zelfs je voortbestaan als soort in gevaar.

Ecologen waarschuwen voor nadelen imkerij

Ecologen van natuurgebieden hebben genoeg aanwijzingen om veel terughoudender te worden met het toelaten van imkers in hun gebieden. De bescherming van de 357 soorten wilde bijen (plus één inheemse honingbij) in Nederland gaat vóór de honingbij, vinden natuurorganisaties. Veel wilde bijen hebben het al moeilijk door een gestaag verlies aan leefgebied en door het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

Bijenexpert Biesmeijer: "De helft van onze bedreigde bijen zit in Limburg, daar is de hoogste diversiteit aan bijen. Het is duidelijk dat Bijenbaas, die nieuwe nestkasten naast de natuurgebieden wil plaatsen, volledig inzet op de honingproductie en niet het belang van de biodiversiteit voor ogen heeft. Anders zou het bedrijf geen locaties uitkiezen die rechtstreeks de wilde bij bedreigen. Maar dan moet je op je website niet net doen alsof je de bij juist wilt beschermen."

Ook Nadine Schalk, directeur van de Nederlandse Bijenhouders Vereniging, is niet blij met Bijenbaas. "De imkerij heeft hier last van. Het moet niet zo zijn dat de imkerij in handen komt van enkele commerciële bedrijven. Deze bijenhouder heeft geen verbintenis met zijn omgeving, zoals de meeste imkers die bij ons zijn aangesloten. Bijenbaas draagt niet bij aan duurzaamheid."

de Volkskrant

Het gaat slecht met de bijen en ja: dat is belangrijk. Want door bijen en hun neefjes, de hommels, kunnen we appels en komkommers eten. Bijen bestuiven ruim 70 procent van onze voedselgewassen, zegt de FAO, voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties. Van de 350 Nederlandse bestuivende bijensoorten is er maar één 'tamme' honingbij. Toch zijn honingbijen het belangrijkste, simpelweg omdat het er zoveel zijn: een honingbijenvolk kan wel uit 30.000 bijen bestaan. Bovendien zijn veel wilde bijen maar kort actief, terwijl honingbijen van de vroege lente tot late herfst rondvliegen.

Een bijenkast met bijen.

Bij(en)zaak

de Volkskrant

Helpen we de bijens tand en het milieu als we een potje honing kopen? En hoe milieuvriendelijk is honing eigenlijk?

Wat zou helpen: een verbod op schadelijke bestrijdingsmiddelen, zelf minder gif gebruiken en bijvriendelijk tuinieren (kijk op reddebijen.nl). Maar een potje honing kopen? Ja en nee. De meeste supermarkthoning is buitenlandse honing, een mix uit Oost-Europa en landen als Mexico, Argentinië en China. Daar zijn de teelt- en productiewijze lastig te controleren. Er zijn zelfs antibiotica in Chinese honing gevonden: in de EU mag dat niet. Koop liever Nederlandse honing, zegt Sjef van der Steen, (bijen)onderzoeker bij Plant Research International Wageningen UR. Nederlandse imkers zijn vaak hobbyisten die veel geld, tijd en idealisme in hun bijen stoppen. Zonder hun inspanningen zouden er veel minder bestuivers rondvliegen.

Is een potje honing duurzamer dan een pak suiker? Op het eerste gezicht niet, zegt milieu-adviesbureau Blonk Consultants. Honing is voor ons hetzelfde als suiker. We gebruiken zelfs extra suiker(water) voor de honingproductie: hoe meer, hoe groter de milieu-impact. Maar suikerbieten hebben veel land nodig, bijen niet. Bovendien bestuiven bijen: dat maakt honing toch winnaar.

PRODUCT: Nederlandse honing

PRIJS: vanaf ca. € 5,- per potje

VERKRIJGBAAR: imkers, boerenmarkten, natuurwinkels

OORDEEL: Vier sterren

Het voedsel voor bijen in graanakkers is in Nederland zo goed als verdwenen. Door de focus op grootschalige monoculturen is het voedsel voor de bijen weggefallen. Doordat monoculturen per definitie bestaan uit één gewas, is hier maar een beperkte periode - want enkel tijdens de bloei - voedsel beschikbaar voor de bijen. Door de grootschaligheid zijn er minder bloemenranden, dus minder onkruidstroken en houtwallen, terwijl de bijen juist daar hun voedsel kunnen vinden.

Met name de wilde bijen hebben het moeilijk op ons platteland. 'De meeste wilde bijen leven in de grond. Die moeten binnen een paar honderd meter voldoende voedsel kunnen vinden.' Voor de honingbijen ligt dit anders. Zij worden door hun imkers verkast naar locaties met bloeiende bomen en struiken, bijvoorbeeld naar bloeiende appelbomen in de fruitteelt. Hierdoor kennen honingbijen het probleem van lokale schaarste niet.

De maatschappelijke belangstelling voor het welzijn van de bij maakt het de wilde bijen nóg lastiger. 'Er komen steeds meer imkers en daarmee steeds meer honingbijen, terwijl het totale voedselaanbod voor alle bijen niet toeneemt. De verdeling van het voedsel onder wilde bijen en honingbijen wordt hierdoor steeds onevenwichtiger,' vertelt Copijn, (imkerkursusleider). Biesmeijer (hoogleraar biodiversiteit) bevestigt de concurrentie om voedsel tussen wilde en honingbijen. 'Is er genoeg voedsel voor alle bestuivers, dan kunnen er prima hoge aantallen honingbijen zijn. Maar in Nederland is het voedselaanbod beperkt geworden. Dan krijg je concurrentie.'

TOP 3 HONINGPRODUCENTEN WERELDWIJD*

Minder dan 1.000 ton
Cyprus
Ierland
Luxemburg

Meer dan 20.000 ton
Spanje
Hongarije
Duitsland
Roemenië

Tussen 15.000 en 20.000 ton
Polen
Griekenland

HONINGPRODUCTIE IN DE EU*

Tussen 1.000 en 5.000 ton
Oostenrijk
Denemarken
Slowakije
Slovenië
Zweden
Finland
Litouwen
Estland
Letland

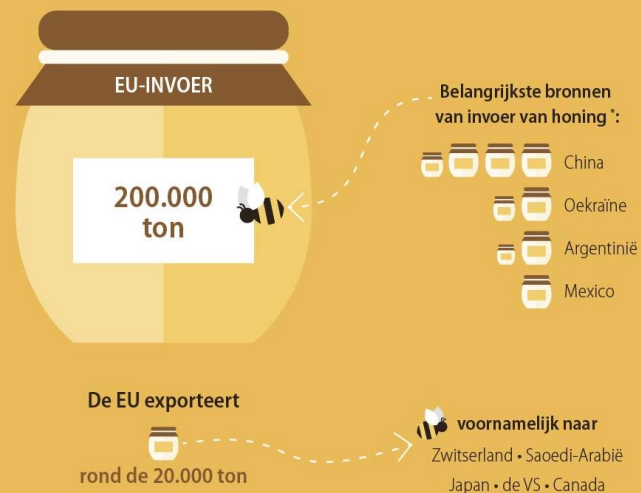
Tussen 5.000 en 10.000 ton
Italië
Kroatië

Tussen 10.000 en 15.000 ton
Portugal
Frankrijk
Bulgarije
Tsjechische Republiek
Verenigd Koninkrijk

Gegevens voor België, Malta en Nederland niet beschikbaar

HANDEL IN HONING

De EU is de GROOTSTE HONINGIMPORTEUR in de wereld

Benodigde energie voor de productie van zoetmakers (een megajoule (MJ) = 1.000.000 joule), vergeleken met de energie die nodig is voor productie van één vat benzine.

Zeespiegelstijging? Meer bijen!

In bepaalde delen van de wereld zou de honingbij de gevolgen van zeespiegelstijging kunnen tegengaan.

Volgens Fabian Esajas, een imker uit Suriname: “Door de bestuiving van het mangrovebos door de bijen, neemt de reproductie van deze planten langs de kust toe, waardoor de golven, die lappen grond aanvreten, worden afgebroken. In de rest van de wereld wordt de bij al meer gebruikt voor bestuiving van landbouwgebieden dan voor de productie van honing. De honing is niet waar het voornamelijk om gaat. Hun agrarische sector draait op bijen.”

In de mangrovedelen van Suriname zou de bij dus ingezet kunnen worden als natuurlijke bescherming van het land voor de zee.

Honing: duurzaam?

We vragen ons af of de biologische honing die we door onze (soja)yoghurt roeren, nu wel zo duurzaam is. Bijen zijn niet voor niets een bedreigde diersoort, niet waar? We bellen met Nadine Schalk van de Nederlandse BijenhoudersVereniging (NBV).

Honingbijen versus wilde bijen

'Het is belangrijk om te vermelden dat de wilde bij een bedreigde diersoort is en dat dat niet geldt voor de honingbij, waar de honing dus vandaan komt,' zegt Schalk aan de telefoon. 'Dit komt doordat het voor wilde bijen moeilijk is om een plek te vinden om zich te vestigen, en daarnaast komen er ook veel gevaren bij kijken die de honingbij niet hoeft te trotseren. Zo komt de honingbij niet in aanraking met gewassen die zijn bespoten met gif en kan de imker bij voedselschaarste de bijen aansterken met suiker.'

Dat honing hartstikke duurzaam is, is omdat honing een bijproduct is van een belangrijk proces: 'Honing ontstaat omdat we bijen inzetten om groenten en fruit te bevruchten, het is dus eigenlijk een soort bijproduct dat we oogsten. En dat is in theorie dus juist heel duurzaam,' legt Schalk uit. Er zijn geen harde regels waar imkers zich aan moeten houden, maar de verantwoordelijkheid voor duurzaam geproduceerde honing ligt bij de bij hen zelf. 'Aan het broednest mag je niet zitten en er moet ook rekening gehouden worden met de omgeving. Dat betekent dat de imker rekening moet houden met andere insecten als vlinders en de wilde bij.'